

Barbara Debeljak Rus¹

Kako starši dojemajo inteligentnost lastnega otroka?

How parents see and understand child's intelligence?

Prispevek je bil objavljen na X. evropskem kongresu psihologov v Pragi leta 2007, za vso pomoč se avtorica zahvaljuje tudi mentorju red. prof. dr. Valentinu Buciku.

Povzetek

Raziskava starševskih implicitnih teorij o inteligentnem otroku različnih starosti je bila razdeljena na tri študije, v vseh skupaj je sodelovalo 732 staršev in 228 otrok – v prispevku pa podrobneje prikazujemo samo rezultate tretje študije (N = 96). Zanimale so nas povezave med starševskimi implicitnimi teorijami, osebnostnimi lastnostmi staršev, otrokovimi osebnostnimi lastnostmi in otrokovo »dejansko« inteligentnostjo. Ugotovili smo, da se starševske implicitne teorije različno starih inteligentnih otrok med seboj ne razlikujejo; pri inteligentnih prvo- in sedmošolcih obstajajo specifične neopredeljene lastnosti in vedenja, ki jih pri inteligentnih četrtošolcih ne opazimo. Starševske implicitne teorije inteligentnosti se ne povezujejo z otrokovimi osebnostnimi lastnostmi, razen v vzorcu četrtošolcev, kjer je opazna povezanost med kategorijo *socialna kompetentnost* in ekstravertnostjo otrok. Starševske implicitne teorije (kategorija *sposobnost praktičnega reševanja problemov* in kategorija *zanimanje za učenje in kulturo*) se šibko povezujejo z otrokovo »dejansko« inteligentnostjo, razen v vzorcu četrtošolcev, kjer je opazna zmerna povezanost.

Ključne besede: inteligentnost, implicitno, osebnost, kultura, Sternberg

Abstract

Following Sternberg's triarchic theory (1985a), we classified parents' implicit conceptions of an intelligent child into three categories: (i) practical problem solving ability, (ii) interest in learning and culture and (iii) social competence. Our research was divided into three studies, in which a total of 732

¹ Dr. Barbara Debeljak Rus, univ. dipl. psihologinja, SFU Ljubljana in Gimnazija Jesenice, barbara.debeljak@guest.arnes.si

parents and 228 children participated. This article is focused on the third study (N=96), where we were interested in the relationships between parents' implicit conceptions of intelligence, parents' personal traits, the child's personal traits and the child's "actual" intelligence. We discovered that there were almost no differences between parents' implicit conceptions of an intelligent child in different classes. Parents' implicit conceptions of an intelligent child are weakly connected with parents' Openness. A weak relationship was also noticeable with Emotional Stability, Conscientiousness and Agreeableness. No relationship existed between parents' implicit conceptions of an intelligent child and the child's personal traits, except in the fourth class, where we noticed a relationship between the social competence category and the child's Extraversion. Parents' implicit conceptions of an intelligent child were weakly connected with the child's "actual" intelligence, except in the fourth class, where a moderate relationship was noticeable. All relationships are statistically significant.

Key words: intelligence, implicit, personality, culture, Sternberg

Extended abstract

1. Theoretical background

Intelligence is a clear and solid concept, which gets its meaning by how people understand it or what meaning they assign to it. Laypeople's implicit theories' of intelligence are connected with everyday conceptions about intelligence. Laypersons are not however experts in the field of intelligence (Sternberg, 1985a).

1.1. Laypeople's implicit theories of intelligence

Different cultures understand intelligence and personality differently. One research for instance (Sigel, McGillicuddy in Goodnow, 1992) compared how intelligence is understood by parents in Kokwet (Kenia) and parents from Cambridge. Parents from Kokwet said an intelligent child is obedient, honest, kind, talkative and brave. Parents from Cambridge said an intelligent child is independent, autonomous, emotional, calm and satisfied.

2. Problem and thesis

Through investigating parents' implicit conceptions about the characteristics and behaviour of an intelligent child in a primary school we examined the

relationships between parents' implicit conceptions of intelligence, parents' personal traits, the child's personal traits and the child's "actual" intelligence.

There were four different hypotheses: that (i) an individual's actual personal characteristics will connect with their type of implicit conception of intelligence irrespective of their work experience and their level of trust in their own personality; that (ii) the type of implicit conception is significantly connected to an individual's trust level in their own intelligence and their actual level of intelligence irrespective of their work experience; that (iii) the implicit conception of intelligence and personality will be connected; that (iv) the teachers' implicit conception of intelligence can, through professional workshops, change from a theory of fixed intelligence to a theory of malleable intelligence.

3. Method

3.1. Participants

In our research there were in total 732 parents and 228 children in the first, fourth and seventh classes. In all three studies from December 2000 until May 2002 23 different primary schools participated in the Gorenjska region in Slovenia: (i) preliminary study (462 parents), (ii) pilot study (174 parents and 132 children) and (iii) principal study (96 parents and their 96 children).

3.2. Instruments

In the present study the participants were tested by Raven's Standard Progressive Matrices (Raven, Raven, and Court, 1998) as the standard measurement of intelligence and the BFO-S – Five Factory self-report scale (Caprara, Barbaranelli, Borgogni, Bucik in Boben, 1997) as the standard measurement of personality. The measurement tool to define the type of the subjects' implicit intelligence and personality theory was adapted from C. Dweck (1999) and applied in the pilot study and the measurement tool to define the subjects' evaluation of their actual level of intelligence was adapted from Gignac, Stough in S. Loukomitis (2004) and applied in the pilot study.

3.3. Procedure

This research was undertaken between December 2000 and May 2002. In our preliminary study we collected the characteristics and behaviour of an intelligent child in each of the first, fourth and seventh classes. In our pilot study we applied the first version of the Scales of typical characteristics and behaviour for an intelligent child at different ages. In the principal study we applied the second version of the Scales of typical characteristics and behaviour for an

intelligent child at different ages; a Big Five personality measure for parents' personal traits; a Big Five Prevention for Childrens' personal traits; Ravens' Coloured Progressive Matrices (first and fourth class) or Ravens' Standard Progressive Matrices (seventh class) for childrens' intelligence. This article is focused on the principal study.

4. Results

This article is focused on the third study (N=96), where we were interested in the relationships between parents' implicit conceptions of intelligence, parents' personal traits, the child's personal traits and the child's "actual" intelligence. We discovered that there were almost no differences between parents' implicit conceptions of an intelligent child in different classes. Parents' implicit conceptions of an intelligent child are weakly connected with the parents' Openness. A weak relationship was also noticeable between Emotional Stability, Conscientiousness and Agreeableness. No relationship was found to exist between parents' implicit conceptions of an intelligent child and the child's personal traits, except in the fourth class, where we noticed a relationship between the social competence category and the child's Extraversion. Parents' implicit conceptions of an intelligent child are weakly connected with the child's "actual" intelligence, except in the fourth class, where a moderate relationship was noticeable. All relationships are statistically significant.

5. Discussion

The first and the second hypotheses could be only partially confirmed; the third and the fourth hypotheses can be confirmed almost completely. We discovered that there were almost no differences between parents' implicit conceptions of an intelligent child were in different classes. Parents' implicit conceptions of an intelligent child were weakly connected with parents' Openness. A weak relationship was also noticeable between Emotional Stability, Conscientiousness and Agreeableness. No relationship existed between parents' implicit conceptions of an intelligent child and the child's personal traits, except in the fourth class, where we noticed a relationship between the social competence category and the child's Extraversion. Parents' implicit conceptions of an intelligent child were weakly connected with the child's "actual" intelligence, except in the fourth class, where a moderate relationship was noticeable.

Our findings enrich parents' implicit conceptions of their own child's intelligence. The ecological validity of implicit theories of intelligence is according

to traditional expert theories of intelligence very strong, because of different intelligence characteristics and behaviour that are very close to everyday life. The traditional theories of intelligence are still relevant because they represent the foundation for a systematic and rational assessment of intelligence. The implicit intelligence theories of the layperson remain important because of the intelligence existent within every culture.

1. Opredelitev implicitnih teorij inteligentnosti

Implicitne teorije inteligentnosti temeljijo na laičnih pojmovanjih inteligentnosti, to so pojmovanja, ki jih imajo o inteligentnosti posamezniki, ki se z napisanim pojmom strokovno ne srečujejo. Pojmovanja ljudi o inteligentnosti so po mnenju strokovnjakov (Sternberg, 2000) pomembna zaradi štirih razlogov: (i) teorije inteligentnosti predstavljajo način, s katerim posamezniki sprejemajo in vrednotijo tako svojo inteligentnost kot tudi inteligentnost drugih ljudi: implicitne teorije staršev o inteligentnosti določajo starost otroka, pri kateri bo ta sposoben izvajati različne miselne naloge; (ii) implicitne teorije znanstvenikov predstavljajo okvir eksplicitnim teorijam inteligentnosti: implicitne teorije predstavljajo okvir razumevanja pojma »inteligentnost« in lahko izpostavijo tiste vidike inteligentnosti, ki so bili v preteklih raziskavah preveč ali premalo poudarjeni; (iii) implicitne teorije so uporabne predvsem pri preverjanju ustreznosti obstoječe eksplicitne teorije: če rezultati raziskave pokažejo malo ujemanja med implicitno in eksplicitno teorijo, obstaja možnost, da je neustrezna bodisi implicitna ali pa eksplicitna teorija inteligentnosti: večina implicitnih teorij poudarja razširitev določenih vidikov eksplicitnih teorij; (iv) razumevanje implicitnih teorij pomaga pri izločevanju kulturnih razlik v razumevanju pojma inteligentnost: posamezniki imajo za miselno področje specifična pričakovanja, ki so povezana s specifičnimi razvojnimi obdobji otroka. Ta specifična pričakovanja se med seboj razlikujejo tudi glede na kulturo, iz katere posamezniki prihajajo. Greenfield (1997; v Sternberg, 2000) je prišel do spoznanja, da se pričakovanja odraslih do otrok, ki obiskujejo šole z zahodnim načinom poučevanja, pomembno razlikujejo od pričakovanih odraslih do otrok, ki teh šol ne obiskujejo.

1.1. Implicitne teorije laikov

Inteligentnost je primarna značilnost skupin ali kultur in s tem tudi posameznikov. Otrokova inteligentnost in osebnost sta znotraj različnih kultur zelo različno pojmovani. V eni izmed raziskav (Sigel, McGillicuddy in Goodnow, 1992) so primerjali pojmovanje inteligentnosti pri starših iz Kokweta (Kenija) in

Cambridgea. Starši so morali povedati kar največ besed, ki jih uporabljajo, ko govorijo o inteligentnosti lastnega otroka. Starši iz Kokweta (podeželje) so na prvo mesto postavili poslušnost, nato so sledile še besede inteligentnost, poštenost, ljubeznivost, zgovornost in pogum. Starši iz Cambridgea pa so svojega otroka opisali kot inteligentnega, samostojnega, neodvisnega, čustvenega in mirnega, zadovoljnega. Razlike med starši obeh kultur kažejo na to, kako zelo so pojmovanja staršev o inteligentnosti, ki jih imajo o svojem otroku, kulturno pogojena. Starši iz Kenije so opredelili inteligentnost kot odgovornost in notranjo motiviranost pri opravljanju hišnih del: starši iz Cambridgea pa kot zanimanje za branje, knjige, spominske igre ...

V različnih raziskavah (v Sternberg, 1985a) so avtorji ugotovili, da se s pojmom inteligentne osebe največkrat povezujejo lastnosti kot pameten, preudaren, učinkovit, energičen, nikoli pa lastnosti kot brezbrizen, nezanesljiv, nepošten, odvisen.

Azuma in Kashiwagi (v Sternberg, 2000) sta leta 1987 izvedla študijo, katere namen je bil raziskati koncepte inteligentnosti med Japonci in pri tem upoštevati tudi značilnosti japonske kulture. 800 študentov in študentk ter njihovih mater je s pomočjo opisov različnih vedenj in tristopenjske ocenjevalne lestvice poskušalo oceniti neko dobro poznano in visoko inteligentno osebo (ki so si jo sami zamislili).

Najbolj pogosti opisi visoko inteligentne osebe so se nanašali na naslednja vedenja: »hitro misli, zajame bistvo, ima dober spomin, dobre šolske dosežke, je ostroumna, se hitro odloča, je dober poslušalec, učinkovito dela ...«.

Siegler in Richards (1982, v Sternberg, 1985a) sta preučevala kako starši pojmujejo lastnosti inteligentnega otroka v različnih razvojnih obdobjih njegovega življenja. Ugotovila sta, da se lastnosti otroka, ki jih kot inteligentne prepoznavajo starši z leti vedno manj nanašajo na otrokove zaznavne sposobnosti in vedno bolj na otrokove kognitivne sposobnosti. Yussen in Kane (v Sternberg, 1985a) sta spraševala otroke (eno-, tri- in šestletnike), kaj menijo o lastni inteligentnosti. Ugotovila sta, da imajo starejši otroci v primerjavi z mlajšimi bolj jasne predstave o lastni inteligentnosti.

Sternberg (1985a) predpostavlja, da posamezniki oblikujejo različne pomen inteligentnosti, kar pomeni, da se pojem inteligentnosti razlikuje od kulture do kulture. Več študij implicitnih konceptov inteligentnosti je odkrilo socialno dimenzijo »biti pomemben«.

V eni preteklih študij (Debeljak, 1999) smo ugotovili, da vzorec slovenskih staršev teži k širšemu pojmovanju inteligentnosti, ki se ne navezuje strogo samo na kognitivne značilnosti (ustvarjalnost, verbalno izražanje), ampak poudarja tudi nekognitivne dejavnike (motivacija, socialne veščine).

2. **Opredelitev problema in hipoteze**

Osrednji problem v raziskavi je povezan s proučevanjem odnosa med (i) starševskimi implicitnimi teorijami o tipičnih lastnostih in vedenjih inteligentnega otroka, (ii) osebnostnimi dimenzijami staršev, ki jih vsebuje model velikih pet (Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Borgogni, L., Bucik, V. in Boben, D. (1997), (iii) otrokovo inteligentnostjo, merjeno s psihološkimi testi inteligentnosti, ter (iv) otrokovimi osebnostnimi dimenzijami po modelu velikih pet.

Usmerili smo se predvsem na raziskovanje implicitnih teorij inteligentnosti, ki jih imajo o različno starih šolskih otrocih njihovi starši; v povezavi s tem smo oblikovali štiri hipoteze: (i) Implicitne teorije staršev o lastnostih in vedenjih inteligentnega otroka se bodo razlikovale glede na starost otroka (prvi, četrti, sedmi razred). (ii) Med implicitnimi teorijami staršev o lastnostih in vedenjih inteligentnega otroka ter osebnostnimi lastnostmi staršev obstaja povezava. (iii) Implicitne teorije staršev o lastnostih in vedenjih inteligentnega otroka se ne bodo povezovale z osebnostnimi lastnostmi otrok. (iv) Implicitne teorije staršev o lastnostih in vedenjih inteligentnega otroka se bodo povezovale z »dejansko« inteligentnostjo otroka.

3. **Metoda**

3.1. **Udeleženci**

V treh študijah je od decembra 2000 do maja 2002 sodelovalo 759 staršev otrok v prvem, četrtem ali sedmem razredu in 290 otrok v prvem, četrtem ali sedmem razredu. Udeleženci vseh treh študij so bili iz 23 različnih osnovnih šol na področju gorenjske regije.

V prvi študiji (preliminarni) je sodelovalo 462 staršev, od tega 430 (93%) mater in 32 (7%) očetov. V drugi študiji (pilotni) je sodelovalo 174 staršev otrok v prvem, četrtem in sedmem razredu štirih osnovnih šol, 132 otrok iz prvega razreda petih osemletnih osnovnih šol in 62 otrok prvega razreda iz treh devetletnih osnovnih šol. V tretji študiji je sodelovalo (i) 96 staršev otrok v prvem, četrtem in sedmem razredu ene osnovne šole in treh njenih podružnic ter (ii) 96 njihovih otrok v prvem, četrtem in sedmem razredu (**tabela 1**). V nadaljevanju prispevka predstavljamo rezultate tretje študije.

3.2. **Pripomočki**

V prvih dveh študijah je bil poudarek na avtorskem oblikovanju ocenjevalnih lestvic lastnosti in vedenj inteligentnega otroka v prvem, četrtem in sedmem

razredu (OLLV-IO).² V tretji študiji pa je bil poudarek na proučevanju povezav med inteligentnostjo in osebnostjo. Udeleženci – starši so poleg izpolnjevanja treh ocenjevalnih lestvic lastnosti in vedenj inteligentnega otroka v prvem ($\alpha = 0,96$), četrtem ($\alpha = 0,87$) in sedmem ($\alpha = 0,91$) razredu (OLLV-IO) reševali še merski instrument za ugotavljanje osebnostnih dimenzij po modelu velikih pet (BFO-S); udeleženci – otroci pa test inteligentnosti (RBPM ali RSPM) in merski instrument za ugotavljanje osebnostnih dimenzij po modelu velikih pet (B5P-C).

3.3. Postopek

Študijo smo izvajali od decembra 2000 pa do maja 2002. Otroci so po odobrenem soglasju s strani staršev v skupinah od 10 do 15 otrok izpolnjevali instrumente v prvih treh šolskih urah; nikoli tudi niso izpolnjevali dveh instrumentov v enem dnevu. Vsem udeležencem študije smo zagotovili, da bo njihovo sodelovanje anonimno, da bodo dobljeni podatki uporabljeni samo v raziskovalne namene ter da bomo z njimi delali v skladu s kodeksom psihološke etike.

Tabela 1

Struktura udeležencev v tretji študiji (N = 96)

	Spol starša		%		Spol otroka		%	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
1. Razred	2	31*	5,9	91,2	14	20	41,2	58,8
4. Razred	6	28	17,6	82,4	18	16	52,9	47,1
7. Razred	4	24	14,3	85,7	20	8	71,4	28,6

*En starš v prvem razredu ni napisal spola.

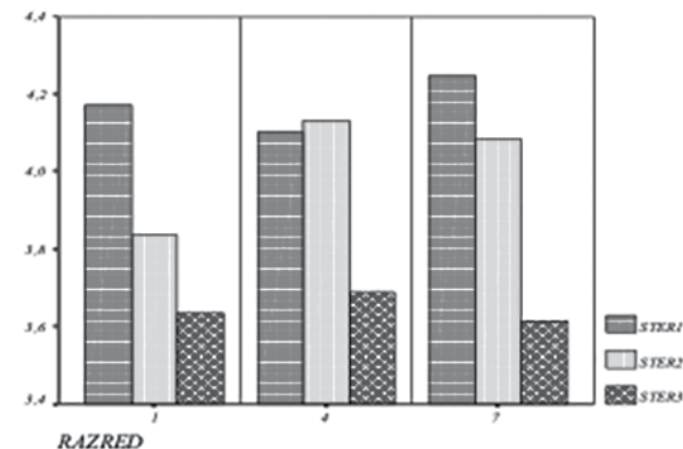
4. Rezultati

Za preverjanje postavljenih hipotez smo združili tri kategorije kontekstualne podteorije v okviru Sternbergove triarhične teorije inteligentnosti med starši prvo-, četrto- in sedmošolcev v en sam vzorec (N=96). Zaradi pomembnih odstopanj³ večine porazdelitev podatkov od normalne porazdelitve (test Kolmogorova-Smirnova) smo se odločili, da bomo v nadaljevanju uporabljali zgolj metode neparametrične statistike.

- 2 Obe obliki ocenjevalnih lestvic lastnosti in vedenj inteligentnega otroka (OLLV-IO) za inteligentnega prvo-, četrto- in sedmošolca sta shranjeni pri avtorici tega članka.
- 3 Koeficient prve kategorije kontekstualne podteorije »sposobnost praktičnega reševanja problemov« ima vrednost -3,94; koeficient druge kategorije kontekstualne podteorije »zanimanje za učenje in kulturo« ima vrednost -3,06; koeficient tretje kategorije kontekstualne podteorije »socialna kompetentnost« ima vrednost -1,99.

Slika 1

Grafični prikaz povprečnih ocen značilnih lastnosti in vedenj inteligentnega otroka glede na tri vidike Sternbergove kontekstualne podteorije pri starših prvega (N = 34), četrtega (34) in sedmega razreda (N = 28)

Ocene: 1 – neznačilna lastnost/vedenje; 5 – zelo značilna lastnost/vedenje. Trije vidiki po Sternbergu: STER1 – sposobnost praktičnega reševanja problemov, STER2 – zanimanje za učenje in kulturo, STER3 – socialna kompetentnost.

Tabela 2.

Seštevki posameznih neopredeljenih lastnosti ali vedenj v vseh treh starostnih skupinah glede na pogostost pojavljanja posamezne neopredeljene lastnosti ali vedenja (N = 96)

	Prvi razred	Četrto razred	Sedmi razred
Prvi razred	5	3	2
Četrto razred	3	0	6
Sedmi razred	2	6	6

V zvezi z našo **prvo hipotezo** smo prišli do naslednjih ugotovitev: (i) med starši otrok v različnih razredih osemletne osnovne šole se postavke uvrščajo v kategorijo sposobnost praktičnega reševanja problemov, kategorijo zanimanje za učenje in kulturo, kategorijo socialna kompetentnost in kategorijo neopredeljenih lastnosti (s tem izrazom so poimenovane vse lastnosti in vedenja, ki jih nismo mogli uvrstiti v eno izmed treh kategorij po Sternbergu), (ii) Mann-Whitneyjev neparametrični neodvisni t-test je pokazal, da med rangiranimi podatki, dobljenimi med starši prvo-, četrto- in sedmošolcev ne obstajajo statistično pomembne razlike, (iii) preizkus c2 je pokazal statistično »mejno« povezanost med

neopredeljenimi lastnostmi in vedenji inteligentnega otroka v prvem, četrtem in sedmem razredu ($c_2 = 5,939$, $df = 2$, $c_{2crit.} = 5,991$, $p = 0,05$); pri združevanju neopredeljenih lastnosti pa se je pokazala statistično pomembna povezanost med neopredeljenimi lastnostmi v prvem in sedmem razredu na eni strani ter četrtem razredom na drugi strani ($c_2 = 5,695$, $df = 1$, $c_{2crit.} = 3,841$, $p = 0,05$) in (iv) Spearmanov korelacijski koeficient je pokazal statistično pomembno zmerno povezanost med sposobnostjo praktičnega reševanja problemov in zanimanjem za učenje in kulturo ter med zanimanjem za učenje in kulturo ter socialno kompetentnostjo.

V **drugi hipotezi** smo predpostavili, da zaradi tesne povezanosti pojmov inteligentnost in osebnost obstaja povezava med implicitnimi teorijami staršev o lastnostih in vedenjih inteligentnega otroka na eni strani in osebnostnimi lastnostmi staršev na drugi strani. Prišli smo do naslednjih ugotovitev: (i) V celotnem vzorcu staršev prvo-, četrto- in sedmošolcev obstajajo pomembne pozitivne korelacije med sposobnostjo praktičnega reševanja problemov otrok in odprtostjo, čustveno stabilnostjo ter vestnostjo staršev. Omenjene povezave so statistično šibke, še najvišja je povezava med sposobnostjo praktičnega reševanja problemov in odprtostjo, (ii) Ravno tako v celotnem vzorcu staršev obstajajo pomembne pozitivne korelacije med zanimanjem za učenje in kulturo ter sprejemljivostjo, vestnostjo, čustveno stabilnostjo ter odprtostjo staršev. Tudi te povezave so šibke, najvišja pa je povezava med zanimanjem za učenje in kulturo ter odprtostjo. Iz navedenih ugotovitev lahko povzamemo, da je v celotnem vzorcu opazna povezava med implicitnimi teorijami in faktorji modela velikih pet; med sposobnostjo praktičnega reševanja problemov ter zanimanjem za učenje in kulturo na eni strani in odprtostjo staršev na drugi strani pa obstaja šibka statistična povezanost.

V **tretji hipotezi** smo proučevali odnos med implicitnimi teorijami staršev in osebnostnimi lastnostmi otrok. Prišli smo do naslednjih ugotovitev: (i) v celotnem vzorcu se implicitne teorije staršev in osebnostne lastnosti otrok med seboj ne povezujejo, (ii) ravno tako se implicitne teorije staršev in osebnostne lastnosti otrok ne povezujejo v vzorcu staršev in otrok prvega in sedmega razreda, (iii) zmerne pozitivna povezanost pa obstaja med implicitnimi teorijami staršev in osebnostnimi lastnostmi otrok v vzorcu staršev in otrok četrtega razreda; otrokova ekstravertnost se povezuje s socialno kompetentnostjo.

V **četrthi hipotezi** smo proučevali odnos med implicitnimi teorijami staršev in inteligentnostjo otrok, kot se je izrazila na preizkusu inteligentnosti. Rezultati so pokazali, da se v celotnem vzorcu v okviru implicitnih teorij z izkazano otrokovo inteligentnostjo povezuje prva kategorija – sposobnost praktičnega reševanja problemov in druga kategorija – zanimanje za učenje in kulturo; s prvo

kategorijo se povezuje tako otrokov percentil, v katerega je bil otrok uvrščen glede na skupni rezultat pri RBPM ali RSPM, kot tudi stopnja otroka, v katero smo ga uvrstili glede na njegov rezultat na testu inteligentnosti. Obe povezavi sta šibki – prikazani sta v **tabeli 3**.

V celotnem vzorcu pa nismo našli povezave med tretjo kategorijo implicitnih teorij – socialno kompetentnostjo – in »dejansko« inteligentnostjo otrok.

Tabela 3

Korelacije (Spearmanov korelacijski koeficient) OLLV-IO v vseh razredih in rezultati otrok na RBPM ali RSPM (N=96)

OLLV-IO	sposobnost praktičnega reševanja problemov	zanimanje za učenje in kulturo	socialna kompetentnost
RBPM in RSPM			
percentil otroka	0,268**	0,251**	0,047
stopnja otroka ⁴	- 0,244*	- 0,272**	- 0,058

Opomba: ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

5. Razprava

5.1. Ali se implicitne teorije staršev o lastnostih in vedenjih inteligentnega otroka razlikujejo glede na starost otroka (prvi, četrthi, sedmi razred)?

Hipotezo smo podprli le delno. Ugotovitve kažejo na: (i) splošno povezanost lastnosti in vedenj inteligentnega otroka ne glede na njegovo starost in (ii) specifične lastnosti in vedenja različno starih inteligentnih otrok, ki jih starši povzemajo iz otrokovih lastnosti in vedenj, vezanih na posamezno razvojno obdobje.

5.2. Kakšna je povezava med implicitnimi teorijami staršev o lastnostih in vedenjih inteligentnega otroka ter osebnostnimi lastnostmi staršev?

Našo hipotezo smo v celoti podprli, čeprav je omenjena povezava šibka. Poleg povezave med starševskimi implicitnimi teorijami različno starih inteligentnih otrok in osebnostnimi lastnostmi staršev obstajajo šibke povezave med sposobnostjo praktičnega reševanja problemov otrok ter čustveno stabilnostjo in vestnostjo staršev. Šibke povezave obstajajo tudi med zanimanjem za učenje in kulturo ter sprejemljivostjo, vestnostjo in čustveno stabilnostjo.

4 Spearmanov korelacijski koeficient je negativen zaradi obrnjenega vrednotenja stopnje otroka v primerjavi z otrokovim percentilom; nižja stopnja otroka tako pomeni višjo stopnjo inteligentnosti.

5.3. Kakšna je povezava med implicitnimi teorijami staršev o lastnostih in vedenjih inteligentnega otroka ter osebnostnimi lastnostmi otrok?

Hipotezo smo delno podprli; v celotnem vzorcu staršev in otrok nismo opazili nobene pomembne povezave med starševskimi implicitnimi teorijami lastnosti in vedenj inteligentnega otroka in osebnostnimi lastnostmi njihovih otrok.

5.4. Kakšna je povezava med implicitnimi teorijami staršev o lastnostih in vedenjih inteligentnega otroka ter »dejansko« inteligentnostjo otrok?

Hipotezo smo delno podprli; starševske implicitne teorije različno starih inteligentnih otrok se povezujejo z otrokovo izkazano inteligentnostjo.

Ugotovitve in sklepi, ki smo jih nanizali, kažejo na to, da smo v izvedenih študijah uresničili osrednji cilj, ki smo si ga postavili na začetku raziskave – raziskati, kako starši dojemajo inteligentnost lastnega otroka.

Ekološka veljavnost implicitnih teorij inteligentnosti je v primerjavi s tradicionalnimi – eksplicitnimi teorijami inteligentnosti zelo velika, ker se različne lastnosti in vedenja inteligentnega posameznika približajo njegovi neposredni interakciji z vsakdanjim življenjem. Pri proučevanju implicitnih teorij inteligentnosti moramo upoštevati tudi tradicionalne teorije inteligentnosti, ki kljub vsem upravičenim in neupravičenim kritikam še vedno predstavljajo pomembno osnovo za sistematično in racionalno ocenjevanje inteligentnosti ter tako kažejo primernost ali neprimernost laičnih pojmovanj. Nasprotno pa so laične implicitne teorije inteligentnosti pomembne zaradi obstoja samega pojma inteligentnosti v določeni kulturi. Samo laiki nam lahko povedo, kaj vse jim pomeni inteligentnost, in če bomo ta spoznanja znali pravilno uporabiti pri oblikovanju novih eksplicitnih teorij inteligentnosti v povezavi s socialno-kulturnim kontekstom, bomo iz leta v leto vedeli več, psihologija kot znanost pa se bo še bolj približala ljudem in njihovemu razmišljanju.

Literatura

- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Borgogni, L., Bucik, V. in Boben, D. (1997). *Model »velikih pet«: pripomočki za merjenje strukture osebnosti: priročnik*. Ljubljana: Produktivnost, Center za psihodiagnostična sredstva.
- Debeljak, B. (1999). *Odnos med družinsko vzgojo in inteligentnostjo*. Neobjavljena diplomska naloga. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani.
- Sigel, I. E., McGillicuddy-DeLisi, A. V. in Goodnow, J. J. (1992). *Parental belief systems: the psychological consequences for children*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Sternberg, R. J. (1985). *Beyond IQ: a triarchic theory of human intelligence*. New York: Cambridge University Press.
- Sternberg, R. J. (1985a). Implicit theories of intelligence, creativity and wisdom. *Journal of Personality and Psychology*, 49, št. 3, 607 – 627.
- Sternberg, R. J. (2000). The concept of intelligence. V R. J. Sternberg (ur.). *Handbook of intelligence* (str. 3 –15). Cambridge: Cambridge University Press.